Inskriftens slut, runföljden 56—74, har tydligen varit svårläst. I Rhezelius' läsning avviker flertalet runor på detta parti från Hadorphs.

Runföljden 1—4 **arta** innehåller givetvis ett namn. Vilket detta har varit är svårt att förstå; läsningen kan ju numera tyvärr ej kontrolleras. I *UFT* återges namnet som »Årta».

Faderns namn, *Næfgæirr*, är eljest endast belagt på U 950, 1116(?) och 1140. De fyra beläggen härröra sålunda från ett jämförelsevis begränsat uppländskt område. Om *Næfr* som personnamn se U 473; jfr vidare tvåledade personnamn som *Næfstæinn* och *Næsbiorn*.

Kvinnonamnet *Heðinfast* finnes eljest belagt endast på U 435. Mansnamnet *Heðinfastr* förekommer också endast ett par gånger; se U 821.

Øystæinn är under vikingatiden ett över hela Norden vanligt namn.

Inskriftens slut, runföljden 56—74 (**ik · ystain · at broþra sin**), tolkas i *UFT* sålunda: »Östen högg (stenen) efter sin broder.» Anledningen till denna tolkning är otvivelaktigt, att Hadorph läser runan 56 som **i**; **ik** har alltså uppfattats som pret. av verbet *haggva*. Eftersom konjunktionen *ok* i inskriften skrives **ok** är det säkerligen riktigare att uppfatta runan 56 **i** som felläst för **o** och helt enkelt översätta partiet med »och Östen efter sin broder».

1084. Hämringe, Bälinge sn.

Pl. 90, 91.

Litteratur: B 459, L 154, D 1: 191. J. Bureus, F a 6 s. 209 n:r 210 (Rhezelius), F a 5 n:r 50, F a 1 s. 13; J. Rhezelius, F l 1 n:r 92; Ransakningarna 1667—84; J. Peringskiöld, Monumenta 2, bl. 31; O. Celsius, Svenska runstenar (F m 60) 1, s. 160, 2, s. 717; R. Dybeck. Reseberättelse för år 1863 (ATA), Bälinge socken 1863 (ATA); M. Stolpe, Några ord till upplysning om bladet »Upsala» (1869), s. 68; UFT h. 11 (1883), s. 238; S. H. Adlersparre, Omkring Sigurdsstenarna (i: Personhistorisk Tidskrift 18, 1916), s. 7; E. Brate, Svenska runristare (1925), s. 108; Handlingar år 1939 (ATA); G. A. Hellman, C. Claesson och F. Hallberg, Inventering av fasta fornlämningar i Bälinge sn år 1937—38 (ATA); S. B. F. Jansson, Runinskriftsinventering i Uppsala län 1942 (ATA).

Äldre avbildningar: Rhezelius, teckning (i F l 1); J. Leitz och J. Hadorph, träsnitt (i Peringskiölds Monumenta och B 459; träsnittet är avritat i F m 60: 2).

Runstenen står nu rest i norra kanten av en ägoväg, gamla kyrkvägen, 600 m. Ö om Hämringe, omkring 750 m. SSV om Fansta och 1,3 km. SSÖ om Högby. Ristningsytan vetter åt S. Detta är icke stenens ursprungliga plats; den ligger 80 m. längre åt N. Den gamla platsen är utmärkt på Geologiska kartbladet »Upsala», den nuvarande platsen på Ekonomiska kartbladet »Bälinge» (1952).

Enligt Rhezelius (i F a 6) stod runstenen »Widh Hemblinge i gärdet». F a 5: »Hämblinge». Ovan teckningen i F l 1 finnes uppgiften »Bäling Sochn. Widh Hemblinge i södre gärdet, widh wägen.» — I *Ransakningarna* 1667—84 lämnar befallningsmannen A. Pehrsson Rox följande upplysning om fornlämningar på Hämringe: »Hembringe i stoora giärdet ättebackar enn stoor dehl, der iempte enn stehn.» — På träsnittet i Peringskiölds *Monumenta* finnes bläckanteckningen »Bäling. Hämbringe» (B 459: »Vid Hämlinge»; L 154: »Hämringe»). — O. Celsius, som undersökte inskriften i augusti 1725, anger stenens plats sålunda: »Bäling. Hämbringe, wid löthögarna. Hwarvid straxt äro grafställen, med stenar i stora ringar om lagde.»

I sin förteckning över fornminnen i Bälinge socken (1863) skriver Dybeck: »Öster om Hämlinge, wid en mindre wäg, är en runsten, som nyligen blifvit åter rest.» *Sverikes runurkunder*: »Denne sten är nyligen åter rest vid en egoväg, som sträcker sig öster ut från Hämlinge.» I beskrivningen till Geologiska kartbladet anges platsen vara »ett stycke S. om Fansta vid en väg från Hemringe».

Våren 1939 anhöll markägaren hos Riksantikvarieämbetet att få flytta runstenen »ett 15-tal

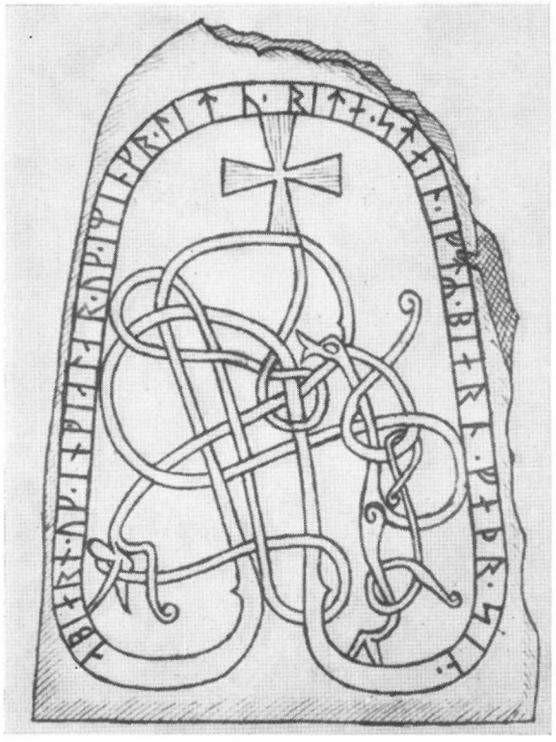

Fig. 332. U 1084. Hämringe, Bälinge sn. Efter teckning av Rhezelius i F l 1.

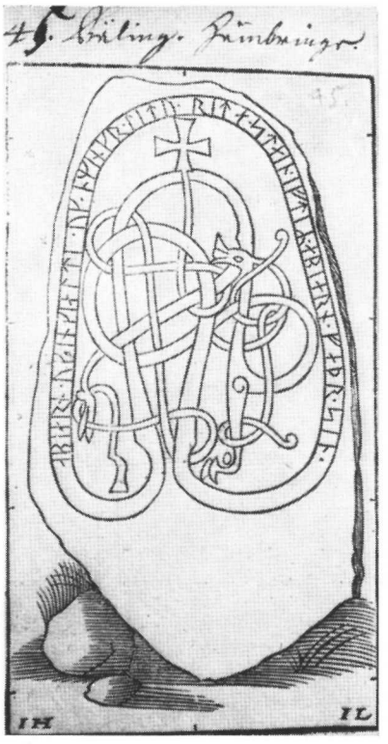

Fig. 333. U 1084. Hämringe, Bälinge sn. Efter träsnitt i Peringskiölds Monumenta (B 459).

meter mot norr, då den hindrar brukandet av den åker, i vilken den nu är rest, delvis nedsjunken i jorden.» Med anledning av denna anhållan förordnades landsantikvarien i Uppsala att besiktiga platsen. Denne lämnade den $^{14}/_{7}$ 1939 följande rapport: »Den nämnda runstenen är belägen å trädan söder om Hemringe nr 1 i Hemringe by vid pass 80 m norr om ägovägen mellan Hemringe och Gävlevägen. Stenen är numera betydligt nersjunken under nuvarande markytan och lutar starkt mot nordöst. Markägaren framhåller, att stenen förorsakar betydande besvär vid jordbruket och är därför villig att, under förutsättning att Riksantikvarieämbetet därtill ger tillstånd, flytta stenen till en . . . lämpligare plats. En sådan lämplig plats torde vara att finna vid den ovannämnda ägovägen. Visserligen befinner sig ungefär på samma avstånd men mot norr en björkbacke, där stenen också kunde erhålla en lämplig plats, men då den vid en hitflyttning skulle erhålla ett ganska isolerat läge, förefaller flyttningen till vägen vara den lämpligare. Då markägaren är villig att utföra allt arbete vid stenens flyttning, föreslår undertecknad att tillstånd lämnas till stenens förflyttning till vägen och att den där erhåller ett sådant underlag, bestående av gråsten — som sedermera kan döljas med grästorv — att dess position överensstämmer med en naturligt placerad runsten. Runskriften bör i likhet med vad nu är fallet på sin nya plats vara vänd mot söder och således kunna ses från vägbanan.» Tillstånd till denna långa flyttning lämnades den $^{19}/_{7}$ 1939. Vid runinskriftsinventeringen 1942 meddelade mig markägaren, att i den åker, där stenen stod till år 1939, för 30—40 år sedan hade funnits en domarring: »Ännu visar marken, då man plöjer, spår av bränd lera och kol på ett område av mer än 100 m²»; se *Runinskriftsinventeringen i Uppsala län* 1942 (ATA).

Det kan icke råda någon tvekan om, att U 1084 ursprungligen har varit rest i ett gravfält.

Ljusröd granit med gula inslag. Höjd 1,52 m., bredd 1,10 m. Ristningen är i stort sett djup och tydlig. Flerstädes kunna spår av skissering iakttagas. Ornamentslinjerna äro på flera ställen felaktigt dragna. Oriktiga linjer ha vid undersökningen ifyllts med färg, när de av ristaren ha huggits ned till normalt djup.

Inskrift:

abiarn ᛁ uk ᛁ inkialtr ᛁ uk ᛁ eminkr ᛁ litu ᛁ rita ᛁ stain ᛁ iftiʀ (ᛁ) biarn ᛁ faþr ᛁ sin ᛁ

Abiorn ok Ingialdr ok Hæmingʀ leto retta stæin æftir Biorn, faður sinn.

»Åbjörn och Ingjald och Häming läto resa stenen efter Björn, sin fader.»

Till läsningen: Före 1 **a** finnas inga säkra spår av sk. 1 **a** har bst endast t. v. om hst; inskriftens övriga **a**-runor ha däremot dubbelsidiga bistavar. 19 **e** är stunget med en streckliknande prick. I 22 **n** är bst mycket kort t. v. om hst. I 23 **k** finnes mellan hst och bst en grund, ojämn fördjupning, som ej är huggen. 26 **i** är ej stunget. I 30 **i** finnes mitt på hst en ojämn liten fördjupning, som ej är huggen. 37 **n** har ensidig bst, liksom 47 **n** och 54 **n**. 38 **i** är ej stunget. Efter 42 **ʀ** har ett sk gått förlorat i en flagring. Efter 54 **n** är sk svagt men säkert. — Rhezelius (i F a 6): **abiarn · uk · ingialar · uk · iminkr · litu · rita · stain · iftʀ · biarn · faþr · sin ·** (Samma läsning i F l 1 och F a 5). — Hadorph och Leitz: **abiarn · uk · inkialti · uk · nminkr · litu · rita · stain · iftiʀ · abiarn · faþr · sin ·**. — Celsius: **abiarn · uk · ingialdr · uk · imukr · litu · rita · stain · iftiʀ · biarn · faþr · sin ·**. — Dybeck: 19 **i**. Runföljden 38—47 läses **iftiʀ ᛁ abiarn**.

I *UFT* tolkas runföljden 25—36 **litu · rita · stain** som »läto rita (=skrifva å) sten». Det på runstenar vanliga **rita** återger givetvis verbet *retta*, 'uppresa'.

De personnamn som förekomma i inskriften äro alla väl kända. *Abiorn* förekommer på U 408, 585, 621, 751, 957, 1084, Sö 280 (?), Sm 2, Öl 15 och 25. Ännu vanligare äro *Ingialdr* (ett 20-tal belägg) och *Hæmingʀ*. Om det senare se U 101, där dock den äldre, oriktiga läsningen av belägget från U 1084 anföres. Om ett nyfunnet belägg på namnet se S. B. F. Jansson i *Fornvännen* 1953, s. 265.

Faderns namn, runföljden 43—47, läses av Hadorph och Dybeck som **abiarn**, av Rhezelius och Celsius däremot som **biarn**. Mellan 42 **ʀ** och 43 **b** är ristningsytan skadad, men där har endast ett sk gått förlorat. Läsningen **biarn** kan betraktas som säker. Fadern och den äldste(?) sonen ha sålunda icke haft samma namn.[1] *Biorn* hör till de allra vanligaste namnen i runinskrifterna.

I *Svenska runristare* (1925) attribuerar Brate U 1084 till Öpir, på grund av att »slingan är nästan identisk med 16» [=U 485]. Många andra slående överensstämmelser med av Öpir signerade ristningar skulle kunna anföras, såsom huggningsteknik, runformer och skrivningar. Allt talar sålunda för att U 1084 är ett verk av Öpir.

1085. Högsta, Bälinge sn.

Pl. 92.

Litteratur: B 466, L 155, D 1: 198. J. Bureus, F a 6 s. 208 n:r 204 (Rhezelius), F a 5 n:r 53, F a 1 s. 14; J. Rhezelius, F l 1 n:r 78; Ransakningarna 1667—84; J. Peringskiöld, Monumenta 2, bl. 31; O. Celsius, Svenska runstenar (F m 60) 2, s. 38; R. Dybeck, Bälinge socken 1863 (ATA), Reseberättelse för år 1864 (ATA); M. Stolpe, Några ord

[1] E. Brate, som utgår från äldre, oriktiga läsningar skriver: »Märk, att en son får faderns namn» (*Svenska runristare*, s. 108).